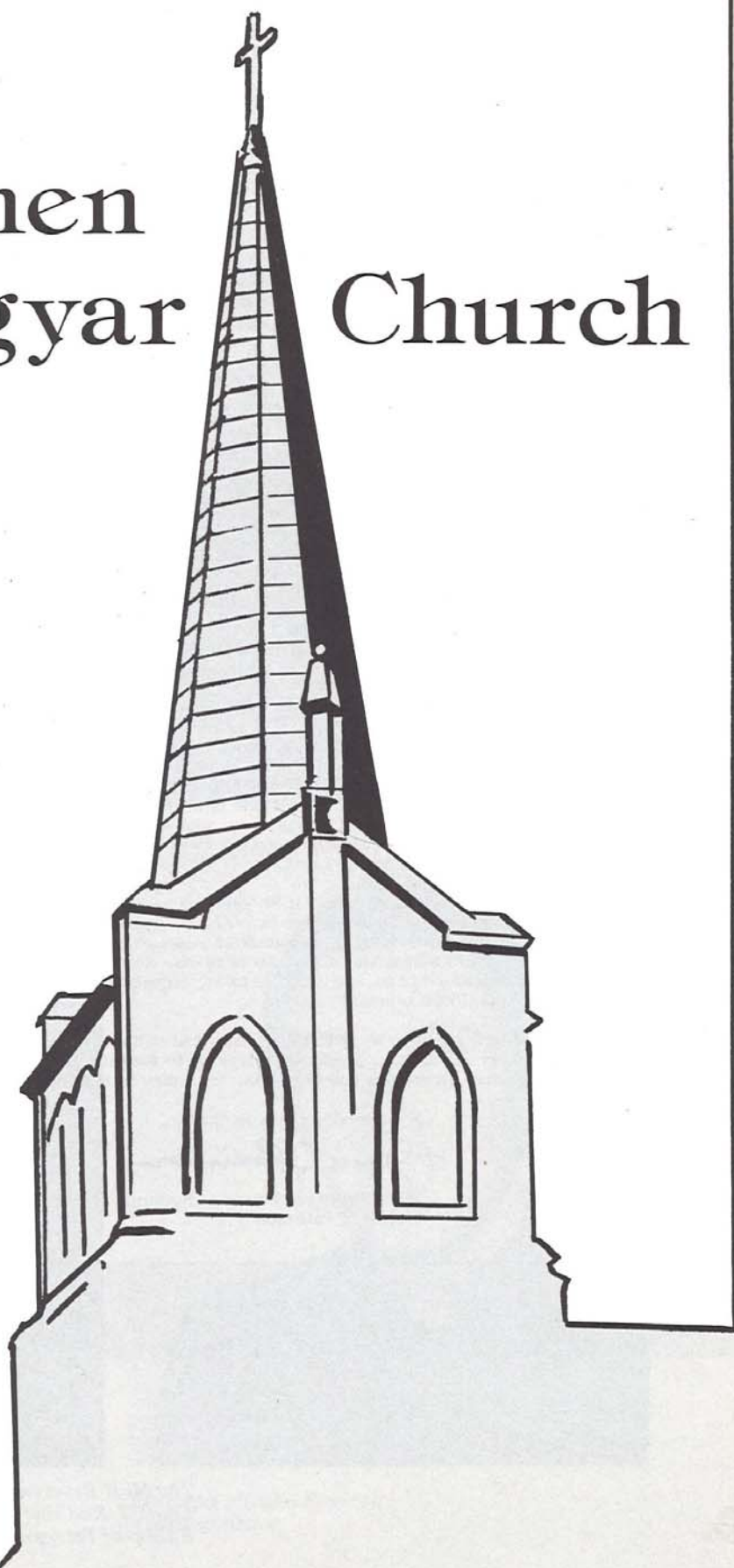

St. Stephen
R.C. Magyar Church

St. Stephen R.C. Magyar Church

1978

This Limited Edition Publication Was Produced Especially For
St. Stephen R.C. Magyar Church — Passaic, N.J.
By Custombook, Inc., The Custom Building, So. Hackensack, N.J. 07606
793

In Memoriam
1897-1978
His Holiness
Pope Paul VI

OFFICE OF THE BISHOP

PATERSON DIOCESAN CENTER
777 VALLEY ROAD
CLIFTON, NEW JERSEY 07013

July 7, 1978

Dear Father Torok:

I am very happy to join with the people of St. Stephen's Parish, Passaic, in offering thanks and praise to the Lord who has blessed the parish during its seventy-five years of service to the Hungarian community and many neighboring people.

From the time of the first pastor, Father Geza Messerschmiedt, until the present, the parish has helped thousands of people coming from Hungary to these shores to find a warm and reassuring welcome.

The help given by the parish to the heroic Freedom Fighters who came to this country after the 1956 uprising against oppression is most memorable. The visit of His Eminence, Jozsef Cardinal Mindszenty, who was a living martyr for the Faith, is a day that will always stand out as one of the most special blessings given to the parish by the Lord.

The people of the Church of Passaic are proud of St. Stephen's and its contribution to the life of the diocese. The parishes in Passaic rejoice with you in a special way because they share with you the work of ministering to the people of that city. The parish's beautiful school building now serves the people of several parishes and all of us are indebted to St. Stephen's for its openness in receiving the children of nearby parishes.

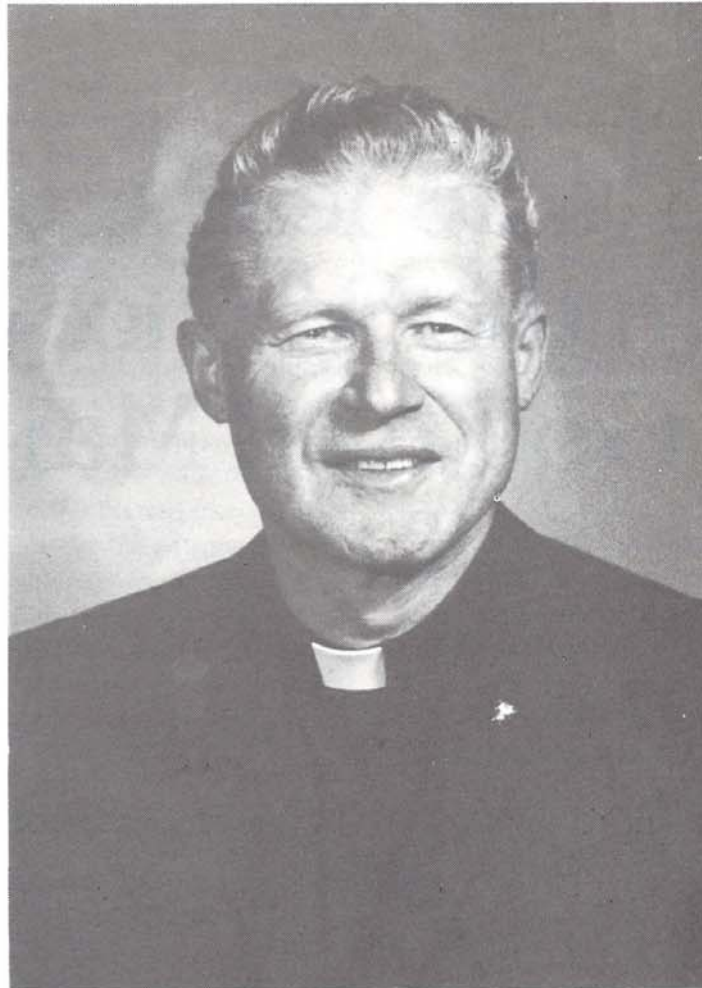
I pray that St. Stephen's will continue to nourish the faith and cultural heritage of the Hungarian community in Passaic. I give my blessing to the people of the parish and to you, Father Torok, as you begin your ministry in the diocese.

Fraternally yours in Christ,

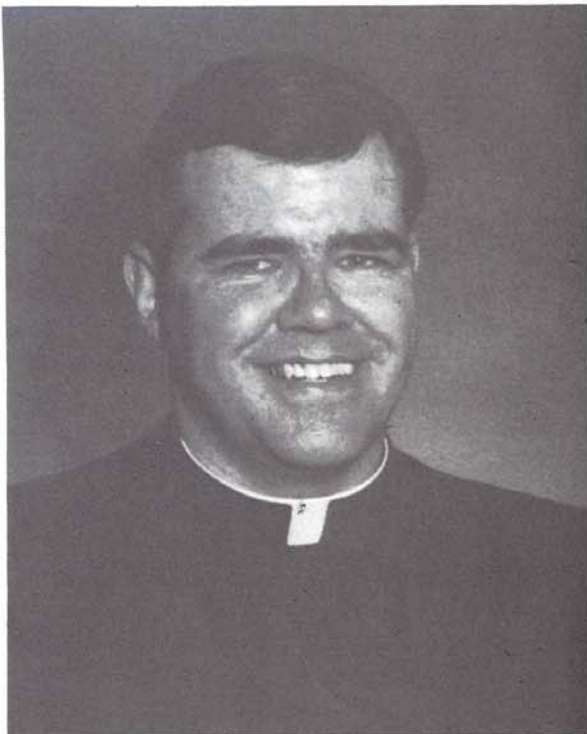
Most Reverend Frank J. Rodimer
Bishop of Paterson

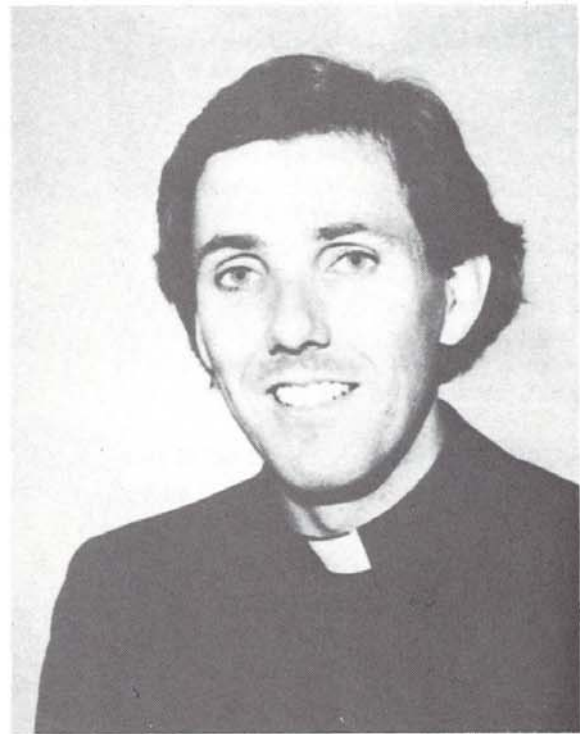
The Most Reverend
Frank J. Rodimer
Bishop of Paterson

*Reverend Bela Torok
Pastor*

*Reverend John Cusack
Former Assistant*

*Reverend Michael Pietrzyk
Assistant Pastor*

75 Years In the Service of God And Man

The Early Years

The official recognition of St. Stephen's as a parish church began back in March, 1903. An interesting document from the archives of St. Stephen's R.C. Magyar Church in Passaic, New Jersey, reads, in part:

The Right Reverend John J. O'Connor, Roman Catholic Bishop of the Diocese of Newark, the Very Reverend John A. Sheppard, Vicar-General of said Diocese, and the Reverend Geysa Messerschmidt, now being the Pastor of the Roman Catholic Church now known as "St. Stephen's R.C. Magyar Church," in the City of Passaic, County of Passaic and State of New Jersey, have selected Louis Szojak and Martin Schvarcinger, two lay members of said church, according to the provisions of the said Act, and for the purpose of incorporation of said church . . . . hereby certify that the name by which we and our successors shall be known and distinguished as a body corporate is "St. Stephen's R.C. Magyar Church, Passaic, New Jersey."

Named for the first Christian ruler of Hungary, St. Stephen's was actually founded a year earlier, in 1902, by Reverend Geysa Messerschmidt. The first baptism took place that year, on Christmas Day, when Father Messerschmidt baptized Elizabeth Berki. The first marriage, that of Karoly Molnar and Maria Krivda, was performed by Father Messerschmidt on January 18, 1903.

Picture, if you will, the early 1900's. There was a certain cultural atmosphere at the time that can never be wholly recaptured. Millions of immigrants were passing through Ellis Island in this period. They came from every country in Europe, seeking a better way of living in America. Life was hard for these people. There was the language barrier, and a

newness of the hustle and bustle of large cities, so alien to those who had never gone beyond their small villages before coming to America. For non-English-speaking Catholics, there was the problem of understanding the English language as it was spoken in American Catholic churches. For them, it was important to learn English as quickly as possible, and to teach it to their children, along with the new customs of their adopted country.

More importantly, religion could not be neglected until a language was learned. National churches—that are today becoming scarce in the United States—were established. These churches became the focal point for all religious and social activities, a beacon of unity in a strange land.

The breadwinner of the family worked a six-day week and barely brought home enough money to feed his family. But he rarely complained. He was used to hard work and privation, and this would not last forever. His children would benefit from the fruits of his labors in this country where everyone had an opportunity to better himself.

Besides, it was not all work. There was Sunday, when a man could take time to look around him, spend time with his family at church and at home. Family ties were close in those days, and there was never any question of what to do for entertainment. There was the park for picnics, the front porch swing for visiting, and the various activities offered by the church.

Perhaps the most conscientious among these various nationals were the Hungarian people. Their long history of persecution and hard labor had left its mark. To the Hungarian, there was no other way to even expect to live other than by hard work, duty to country and family, and, especially, duty to

God. This expression of devotion to duty manifested itself in the churches which were literally built, carved, and cared for by the hands of these men and women, and from the meager sums of money they were able to raise among themselves for these churches. And they worked toward that goal in St. Stephen's.

That day, June 21, 1903, must have been an exceptionally happy day for these families. Ground-breaking ceremonies took place amidst the company of well-wishers from the entire community. This was indeed a memorable occasion. A new national church would soon stand on this blessed piece of earth that would be placed under the patronage of the saint who had brought his country out of darkness into the light of Christianity.

Again, through the carefully saved nickels and dimes of the people of St. Stephen's, enough money was raised to build the church. It was completed and consecrated on August 21, 1904.

The new church proved to be one of the most beautiful in the area. Its most outstanding feature was the hand-carved oak side altars. The altars still stand in St. Stephen's, although they would not be recognized as having been hewn from oak. In a time past someone had the altars painted white. Since then, layers and layers of white paint have covered their natural finish, which we are told would cost thousands of dollars to restore.

A New Era

For the next few years, between 1911 and 1915, there was a succession of pastors, including Reverend John Schimko and Reverend Louis Kovacs, who stayed only two years each. Then in 1915, Reverend Joseph Marczinko arrived at St. Stephen's, where he remained for the next seventeen years. It was Father Marczinko who

*Reverend Geysa Messerschmidt
Pastor 1902-1911*

*Reverend John Schimko
Pastor 1911-1913*

*Reverend Louis Kovacs
Pastor 1913-1915*

*Reverend Joseph Marczinko
Pastor 1915-1932*

*Reverend James Raile
Pastor 1932-1933*

*Reverend William Furlong
Administrator 1933-1938*

Reverend Janos Gaspar, Pastor, 1933 to 1963, served the parish for thirty years. During his pastorate, the Sisters of Divine Charity were appointed to staff the school when it opened in 1937. Highlight of the schoolyears was the annual May crowning, above right

guided the parish through the trying days of World War I and the early days of the Great Depression. The church, as was all of Passaic, was hard hit by the Depression. It took some time to recover from this financial disaster and to implement the next step planned for the development of the parish—a school.

In the interim, Father Marczinko was transferred. The parish was under the pastorate of Reverend James Raile from 1932 to 1933. From 1933 to 1937, Reverend William Furlong acted as administrator.

Reverend Janos Gaspar took care of the pastoral needs of St. Stephen's and guided the parish

in its endeavors to build a new school. In years to come, Father Gaspar was to assume an important role that would bring a long-sought stability and reassurance of the future of the parish.

The cornerstone of the school and auditorium was laid in September, 1936. The dedication of the auditorium took place on March 15th. The school was dedicated six months later, on September 19, 1937.

The Most Reverend Archbishop Thomas Walsh dedicated the new school building and hall, as Passaic was still in the Archdiocese of Newark. Father Gaspar, who had assumed the pastorate at this time, assisted in the dedication ceremonies.

On that same day the Archbishop requested the Daughters of Divine Charity to take over the religious instruction of the children. Two Sisters were appointed by Reverend Mother Alexandrine, Provincial Superior.

These Sisters commuted daily from East 82nd Street in New York City to St. Stephen's School, where they prepared three hundred and fifty children for the Sacraments of Penance, the Holy Eucharist and Confirmation. Then, in January, 1939, Father Gaspar had one of the classrooms divided into a kitchen and bedroom, providing living quarters for the Sisters, and thus eliminating the long hours of commuting between New York and New Jersey.

The next year, on November 30, 1940, the new convent, situated next to the rectory, was dedicated. The lovely chapel that had been especially built there was placed under the patronage of St. Elizabeth of Hungary. The convent was soon named the "Little House." There were three Sisters now working with the children, under the guidance of Father Gaspar.

An insight into the character of Father Gaspar, whose gentle nature often belied his stern countenance, is demonstrated in an incident which occurred during the budding popularity of air conditioning at that time. It seems that the convent was stifling during the summer months. Sister Aurelia, hoping to find some relief for her Sisters, approached Father Gaspar, saying, "Father, it is so hot in the convent, do you suppose we could have an

air conditioner?" It seems that Father Gaspar, a large, portly man, swung around abruptly and before rushing off, spoke only two words in reply, "No money."

No one was more surprised the next morning than Sister Aurelia when two workmen showed up at the convent to install an air conditioner.

Father Gaspar, who has been described as "the last of the great Patriarchs," had once again demonstrated that his bark was certainly much worse than his bite, and that the comfort and care of those in his charge were important enough to find enough money from somewhere. This kindly, saintly priest won the love of his people through his personal concern for them as individuals.

For more than thirty years he showed this concern in a thousand and more different ways. His death, on February 21, 1963, plunged the parish into deep mourning. He left behind not only his spiritual flock but a parish of friends, loved ones, brothers and sisters in Christ who loved their pastor as a father, a brother, a son. He was, after all, the head of the family—the parish family. And for the Hungarian people, to lose a loved one is as the Psalmist has said, a time when, ". . . in the time of trouble he shall hide me in his pavilion: in the secret of his tabernacle shall he hide me; and he shall set me upon a rock."

For the people of St. Stephen's, their parish was their rock. Just as it had in the past, the Church of St. Stephen became the haven they

Girls from St. Stephen's School presented a program of songs on this festive occasion of the Silver Jubilee of Father Gaspar

sought in time of sorrow, the place where they offered prayers for the repose of the soul of Father Gaspar.

Remember His Accomplishments

Father Gaspar, always in full command of a situation, was a man who got things done. A chronicle of his yearly accomplishments gives testimony:

- 1937 — Construction of the school
- 1940 — Acquisition of the convent
- 1945 — New heating system installed
- 1946 — Redecoration of the school
- 1947 — New floor in the church
- 1948 — New pews and lighting system
- 1949 — New stations of the cross
- 1950 — New rectory
- 1952 — New addition to the school
- 1953 — Rebuilt the fire-damaged church
- 1958 — Dedication of the Liberty Bell

Aside from these works, however, Father Gaspar had done something much more for his people than just develop their parish plant. He impressed on them the true meaning of the words he spoke so often, "For the love of God, respect and love one another and your school . . .".

When waves of displaced persons, refugees, and Hungarian Revolution Freedom Fighters arrived here in the 1950's, Father Gaspar was on hand to welcome them and make them feel at home. This was at a time when many Magyar churches in other parts of the country, after years of losing touch with their ancestral language and customs, were unable to suddenly revert to the old ways and provide comfort to the newcomers.

This was not so at St. Stephen's. The parish received more than one hundred and twenty refugee families after the revolution, an event which stirred Hungarian-Americans and prompted them to new charity work. Therefore, this new generation of Hungarian families found not only a warm welcome from Father Gaspar, but more often than not, the comforting words, "What can we do for you? How can we make you feel more welcome? If you need anything, you must ask us."

This is true Hungarian hospitality. "How can we make you feel more welcome?" is still the feeling at St. Stephen's. It has often been demonstrated in the last few years with the welcoming of numerous families from cultural backgrounds other than Hungarian-American. There is room for everyone at St. Stephen's.

More Changes

St. Stephen's new pastor, Reverend Anthony Dunay, arrived in the Spring of 1963. Father Dunay was born in Hungary. He received his higher education in Vienna, Austria, and was ordained there on July 9, 1939.

During his years at St. Stephen's, Father Dunay, an outstanding pastor, and an intellectual, was the initiator of many new developments in the parish.

For instance, when city authorities condemned a part of the school building, Father Dunay, who did not want the children's education disrupted, arranged to have the children transferred temporarily to the Hungarian Reformed Church, whose pastor, Reverend Dr. Aladar Komjathy, welcomed the Sisters and students to the schoolrooms of Calvin Hall.

Meanwhile, the pastor appointed a committee to report on the changes that would be needed in the school. Acting on their recommendations, construction was begun on a new wing with enlarged facilities. A fund-raising drive was held. It helped defray costs which, coupled with the necessary alterations on the old building, totaled three hundred and ninety-eight thousand dollars.

In order to preserve Hungarian-American language and culture, classes in the school were prolonged for another hour daily for those who wanted to learn to read and write in Hungarian, and to learn about the culture of the nation that gave Liszt, Kodaly, and Bartok to the world. The children were taught under the supervision of lay teachers.

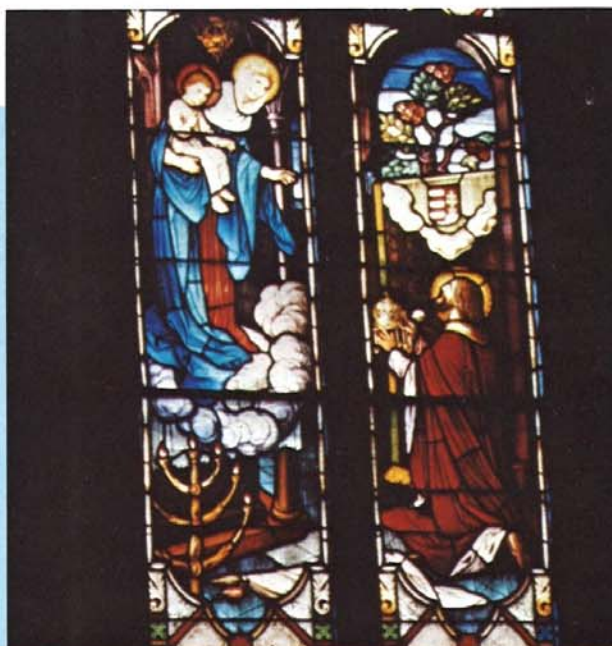
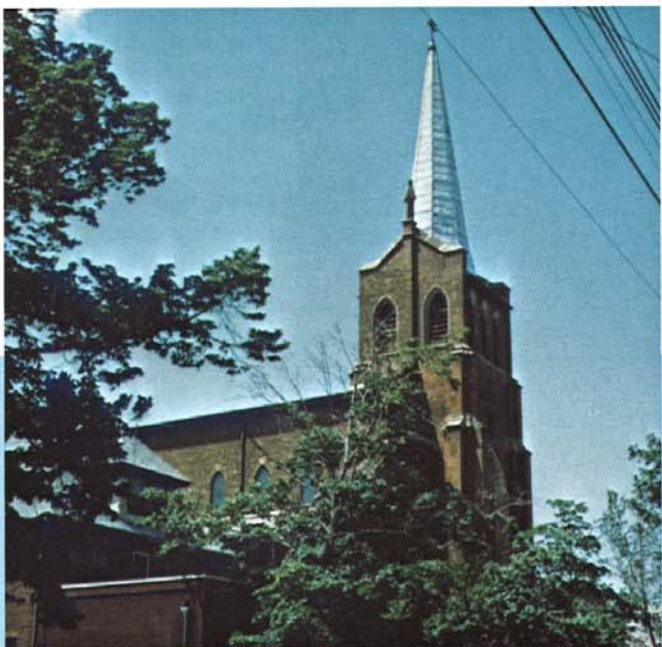
It is hoped that this special training will once again become an integral part of the parish as a special project which will be instituted by volunteers.

Unfortunately, Father Dunay's health began to decline, and before he had an opportunity to implement all the new ideas he had for St. Stephen's, his illness necessarily slowed down this vital priest until his death in June, 1977.

Reverend John Cusack, an assistant for six years at St. Stephen's, was appointed as administrator after Father Dunay's death. He tried his best to carry on Father Dunay's work until the arrival of St. Stephen's present pastor, Reverend Bela Torok. Father Cusack is presently serving as a chaplain with the United States Air Force.

Father Torok, in the short while he has been at St. Stephen's, has proven himself to be in every sense a "priest of the people." He makes himself available by direct personal contacts in the parish. Father Torok is a frequent visitor in his parishioners'

*“The Lord has done great things for us:
we are filled with joy”*

St. Stephen, our patron saint, is depicted in this beautiful stained-glass window. Our parish buildings, left, include the church, rectory, and convent. Below, the Gothic altar to the Sacred Heart of Jesus is flanked by statues of St. Anthony and the Infant Jesus of Prague

Jozsef Cardinal Mindszenty pays respects at the grave of Father Gaspar who had given Hungarian refugees in the 1950's a warm welcome on their arrival here. The parish was deeply honored at the prelate's visit in 1974.

Reverend Anthony S. Dunay, above, was our pastor from 1963 to 1977. The parish's 70th Anniversary was celebrated at the annual picnic

homes, where he receives first-hand communication with his people, thus fostering a practical understanding of their problems and spiritual needs.

The parish has several plans for the future that promise to bring still more unity to the people of this church that has, for more than seventy-five years, been a source of love, comfort, and joy. Just as there will always be a St. Stephen, we pray that there will always be a St. Stephen's Church, whose members will bring honor to his name and to their parish, just as they have done for so many years past.

St. Stephen of Hungary

The early origins of Christianity in Hungary, whose territory was subject to a great deal of change, is not known. What is known is that the Magyars accepted Christianity about the end of the tenth century. St. Stephen's mother was a Christian, and he was baptized into the Church, thus becoming the first Christian King of Hungary.

St. Stephen promoted the spread of Christianity and helped to organize some of its historical dioceses. And for centuries after his death in 1038, his country served as a buffer for the Christian West against barbarians in the East.

Religious orders, whose roots can be traced to the 1130's, were indirectly founded as the result of St. Stephen's example of spreading Christianity in Hungary. Notable among these were the Benedictines, the Cistercians, and later, the

Franciscans and Dominicans. The Jesuits were noted for their Counter-Reformation work from the second half of the sixteenth century onwards. Hence, to this day, St. Stephen's influence is still being felt throughout the world.

Looking Back

The following essay, because of its poignant memories and because of its delightful insight into St. Stephen's School, is reprinted here with the permission of its author, Judith Pal, parishioner and teacher.

Memory's Halls

Praising what is lost

Makes the remembrance dear.

Shakespeare, All's Well that Ends Well

Baltimore catechisms and *Voyages in English* flash on my mind. PTA meetings and patrol assemblies, May crownings and Stations of the Cross, sodalities and altar boys, haunted my thoughts of times gone by, as I drew near to the stairs of St. Stephen's Auditorium.

My mind was wandering; I was wrapped in thought, laced by memories that carried me so far back, I soon became oblivious to the drizzle stroking my face. I paused for a moment at the top step and cast a glance behind me. I thought I heard the voices of my classmates calling me to join them on the

Cardinal Mindszenty, concelebrated a Mass in the parish on his visit here in 1974

A Hungarian Language Class

The Hungarian Rosary Altar Society

The Hungarian Choir

The Hungarian Holy Name Society

The Third Order of St. Francis

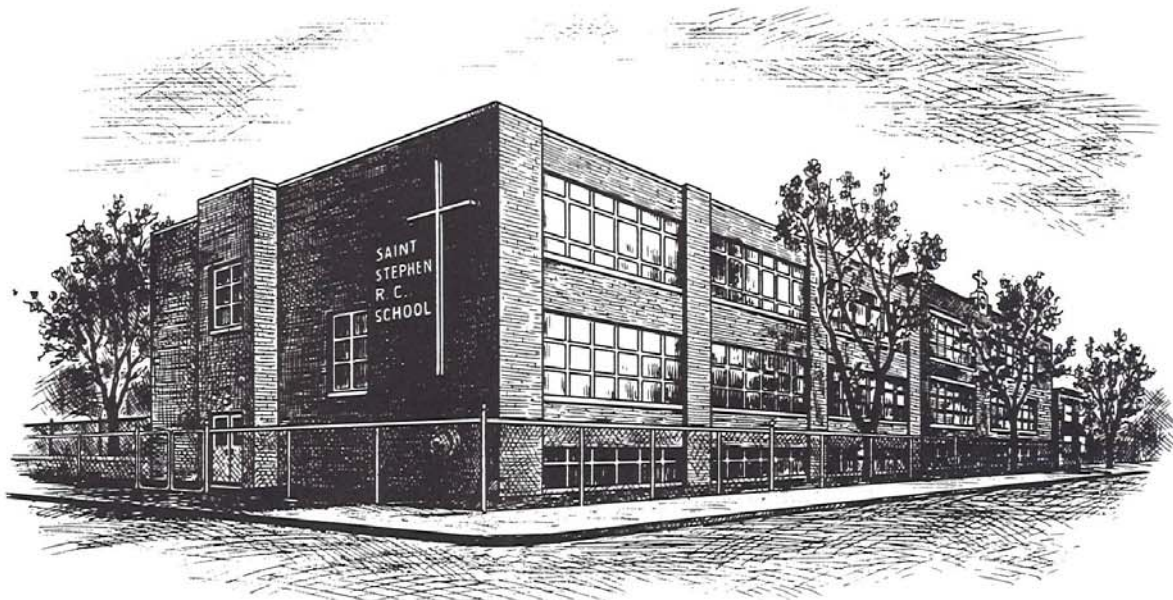
Ushers and Their Captains

The Church Trustees

Bingo Workers

A sketch of the new school was used on the program for the dedication ceremonies April 9, 1967. That year the parish school celebrated its thirtieth anniversary

playground. Not likely. Most of them are looking after their own children now. It was only the mist playing tricks with my eyes.

I turned slowly and entered the great hall. Trembling with apprehension, I pushed the door open. Girls dressed in navy blue uniforms, and boys attired in dark slacks and starched white shirts, were standing at attention in a salute to the flag. There had always been two flags gracing the stage—American and Hungarian. I then realized that this school was still unique.

I was beginning to feel ill at ease. I held on to the door, overcome by indecision, and observed the scene before me. This was the auditorium which held our Christmas parties, patrol assemblies, and Friday afternoon hymn rehearsals. This was where I, and many others, had graduated from kindergarten.

I loosened my grasp on the door to wipe my damp palms. The door closed with a resounding bang which startled me. Then, a very young child skipped over to me and, taking my hand with both of hers, she directed me to her teacher, a woman blessed with patience, dedication, and an eternal smile.

The children sat attentively as she recounted a story about Mary and her lamb. It suddenly seemed that it was 1957 again, and I was watching my kindergarten teacher. There was something very familiar about that little girl, too.

The sound of shuffling feet sounded in my ear. I hesitated for a moment before deciding to see for myself what the flurry was about. In the hall were about forty-five first graders, standing in two lines, according to their height. They were facing the nurse's office. Being taller than they, I was able to see over their heads. Each child, in his turn, was

asked to read the eye chart. There was no need to examine my eyes. I stood there watching everyone, yet no one even noticed me.

I then headed for the stairs which led to the basement and second floor. Something happened. Instead of facing a stairway, I was peering into an extended corridor. The school building had grown since 1965. I recalled the day the Bishop of Paterson visited the parish to mark the dedication of the new school building in 1967. With curiosity as my guide, I toured the new two-story addition in which I found four new classrooms. It would suit one well to teach in this new school.

A dark, billowy figure caught my attention as it raced down the hall, the footsteps accompanied by the faint rattle of rosary beads. I quickened my pace but had lost her forever. In the blink of an eye, she had disappeared into the shadowy recesses of the foyer.

I lingered awhile, trying to regain my composure. I took a deep breath and glanced at my wristwatch. It was lunchtime, and lunchtime was always something special.

Positioning myself behind the cafeteria doors, I watched the children through the glass. Most of them were engaged in animated conversation. Some were doing last minute homework assignments, and only a few small boys were throwing straws across the tables. On the left side of the room, students were discussing current events with a young lay teacher. Some distance away, a patrol boy led a child by the hand, muttering something about taking her to see him—the principal.

It is difficult to remember just how long I stood there, captivated by this lively canvas. Finally, I rubbed my eyes, and the colors dissolved.

The girls wore pale blue, and the boys, darker blue, caps and gowns for the last graduation ceremonies at St. Stephen's - 1974

I then decided to take one last stroll before leaving the building.

To my astonishment, all the classroom doors were open. In one, the children were piously reciting prayers in preparation for their First Holy Communion; in another, a pupil stood by her desk quiveringly recalling the "times tables." The eighth graders were watching a filmstrip about New Jersey, and the seventh graders were busily creating a banner for the First Friday liturgy. The door of the fifth grade class was closed—Father was distributing report cards!

My attention was diverted to a bulletin board which bore a display of outstanding compositions on the theme of "Life in the Future." The papers were dated 1974. I had traveled almost twenty years through memory's halls.

I hadn't seen the sixth grade. But in the distance I heard a familiar voice explaining Haiku and ballads. A rush of emotion sent me running through the hall toward the classroom. It seemed like forever till I reached my destination. Yet, when I did, the voice was no more; the children were not there; the doors were all closed. The throbbing in my veins had ceased.

I closed my eyes, hoping to relive again what I had lost to eternity. Two decades had rushed by. There was no longer an annex on Third Street. The Daughters of Divine Charity had paved the way for a lay faculty. The building had grown in size, but it had decreased in its enrollment. St. Stephen's School had witnessed hundreds of children coming and going through its doors, and it would continue to do so.

This happy formal occasion was the Megye Ball in 1975

Altar Boys

Members of the CYO

The English Rosary Altar Society

KRÓNKA

KORAI ÉVEK

New Jersey államban a passaici Szent István Római Katolikus Magyar Egyház irattárában, 1903. március 31-i keltezéssel érdekes dokumentum található. Egyik része így hangzik:

“Főtisztelendő John J. O’Connor, a Newark-i Egyházmegye római katolikus püspöke, főtisztelendő John A. Sheppard, az Egyházmegye püspök-helyettese és tisztelendő Messerschmidt Geysa, annak a római katolikus egyházközségnek a plébánosa, mely jelenleg ‘Szent István Római Katolikus Magyar Egyházközség’ néven ismeretes Passaic városában, Passaic megyében, New Jersey államban, kijelölte Szóják Lajost és Svarcinger Mártont, az egyházközség világi tagjait, hogy az egyházközséget a törvény rendelkezéseinek értelméjogilag bejegyezzék... ezennel bizonyítják, hogy az a név, amelyet mi és utódaink viselni óhajtunk, s amely minket mint jogi személyt meghatároz, a következő: ‘A New Jersey állambeli Passaic Szent István Római Katolikus Magyar Egyháza.’”

Így kezdődött a Szent Istvánnak, mint önálló egyházközségnek az elismertetése. Nevét Magyarország keresztény uralkodójáról vevő Szent István Egyházat valójában egy évvel korábban, 1902-ben alapította tisztelendő Messerschmidt Geysa. Az első keresztelés abban az évben volt, karácsony napján, mikor is Messerschmidt atya megkeresztelte Berki Erzsébetet. Az első párt, Molnár Károlyt és Krivda Máriát 1903. január 18-án eskette Messerschmidt atya.

Próbáljuk csak felidézni az 1900-as évek elejét. Azoknak az időknek a légkörét soha nem lehet visszavarázsolni, még ebben a mi jet-korunkban sem. A bevándorlók ezrei ömlöttek keresztül Ellis Islandon. Jöttek Európa minden országából, hogy jobb jövőt találjanak Amerikában. Életük nem volt könnyű: a nyelvtudás hiánya mellett ott volt a nagyvárosok irgalmatlan hajszája, mely sokuk számára, akik idejövetelük előtt lábukat se húzták ki kis falvaikból, annyira idegen volt. A katolikusok számára még ott volt az a probléma is, hogy nem értették az amerikai katolikus egyházakban beszélt angol nyelvet. Persze, hogy fontos volt a számukra, hogy a nyelvet a lehető leggyorsabban megtanulják, és hogy gyermekeiket a fogadott haza nyelvében és kultúrájában ne-

veljék, — de még fontosabb volt, hogy a nyelvtanulás időszakában ne hanyagolják el vallásukat. Ezért megalapították a manapság mind ritkábbá váló nemzetiségi egyházakat. Ezek az egyházak a vallásos és társadalmi élet központjává, az egyház jelzőtüzeivé váltak az idegen földön.

A kenyérkereső hetente hat napot dolgozott, és alig keresett annyit, amennyi a család élelmezésére szükséges volt. De ritkán panaszkodott. Hozzászólt a kemény munkához és a nélkülözéshez, és azt is tudta, hogy ez nem tart örökké.

Különben is: az élet nemcsak munkából állt. Ott volt a vasárnap, amikor körül lehetett nézni, időt tölteni a családdal a templomban is, otthon is. A családi kötelék igen szoros volt abban az időben, és az se volt kérdés, mivel szórakozzanak. Kirándulásra ott volt a park, baráti találkozásokra a veranda hintaszéke, meg az egyház különféle rendezvényei.

A sokféle nemzetiség között talán a magyar volt a legöntudatosabb. Magán viselte az üldözöttség korszakainak és a kemény munkának a bélyegét. A magyar az életet nem is tudta másban elképzelni, mint kemény munkában, s a haza, a család és az Isten iránti köteleességek teljesítésében. Ez a köteleességtudat testesült meg az egyházakban, amelyeket szószerint a saját kezükkel építettek, faragtak és gondoztak ezek a derék férfiak és nők, abból a pár fillérből, amit maguk között gyűjtöttek az egyházak céljára. A Szent Istvánban is ez a cél vezette őket.

1903. június 21-e különösképpen boldog nap volt ezeknek a családoknak az életében. Az ünnepélyes első kapavágás történt meg az egész városból összegyűlt közönség jókívánságai kíséretében. Emlékezetes nap volt. Rövidesen egy új nemzetiségi templom emelkedik majd ezen a megszentelt földdarabkán, s azt annak a szentnek a védnöksége alá helyezték, aki népét a kereszténység világosságára vezette el.

A Szent István Egyház népének a gondosan megtakarított filléreiből összejött a templomépítéshez szükséges összeg. Az építkezés befejeződött, és a felszentelés megtörtént 1904. augusztus 21-én.

Az új templom a környéken az egyik legszebb lett. Különleges díszre volt a faragott oltár. A mai napig is ott áll a Szent Istvánban.

Members of the Girls Choir prepare to sing out with joy during the Christmas season in the 1950's

AZ ÚJ KORSZAK

1911 és 1915 között két pásztor volt az egyházközségnek: Schimkó János és Kovács Lajos tisztelendő urak két-két évig szolgáltak. Majd 1915-ben Marczinkó József tisztelendő úr érkezett meg, és maradt a Szent István élén tizenhét esztendeig. Az első világháború megpróbáltatásain és a nagy depresszió kezdeti évein Marczinkó atya vezette át az egyházat. A depresszió nemcsak a várost, az egyházközséget is keményen sújtotta. Az anyagi romlásból nehezen lehetett talpra állni, s megvalósítani az egyházközség fejlesztésének következő lépését: parochiális iskolát.

Közben Marczinkó atyát áthelyezték. Egy esztendeig, 1932-től 1933-ig James Raile volt a pásztor, majd 1933-tól 1937-ig William Furlong tisztelendő úr látta el az adminisztrátori teendőket.

Közben Gáspár atya végezte a lelképásztori munkát. Ő hozta meg a várva várt szilárdságot és biztonságot, mikor a Szent István plébánosává lett.

Az iskola és a díszterem sarokkövét 1936 szeptemberében tették le. A díszterem felavatása 1937. március 15-én, az iskoláé hat hónappal később, szeptember 19-én történt meg.

Mivel akkor még Passaic a newarki egyházmegyéhez tartozott, mind a dísztermet, mind az iskolát főtisztelendő Thomas Walsh érsek avatta fel.

Ugyanazon a napon az érsek az Isteni Szeretet Leányai apácarendre bízta rá a gyermekek vallásos nevelését. Tisztelendő Alexandrine anya, a tartományfőnök, két apácát jelölt ki erre a feladatra. Ezek a kedvesnővérek naponta jártak ki New Yorkból, a 82-ik utcából, hogy 350 gyermeket előkészítsenek a bűnbánat, a bérmálás és az áldozás szentségére. Majd 1939 januárjában Gáspár atya egy osztálytermet átalakított lakássá a kedvesnővérek számára, hogy azok mentesüljenek a napi több órás new-yorki utazgatótól.

A következő évben, 1940. november 30-án elkészült az új rendház, a „Kis Ház”, a plébánia mellett. Felszentelték, s a benne levő szép kis kápolnát Árpádházi Szent Erzsébet védnöksége alá helyezték. Ekkor már három apáca végezte a munkát Gáspár atya irányítása alatt.

Gáspár atya a felszínen szigorú, belül azonban gyengéd természetébe betekintést nyújt a következő epizód, mely a léghűtés divatba jövétele táján történt. A rendház nyilván fullasztóan forró lehetett a nyári hónapok folyamán. Aurélia nővér, enyhülést keresvén az apácák számára, megkönyökezte Gáspár atyát, mondván: „Atya, szörnyű meleg ez a rendház, vajon kaphatnánk-e egy léghűtő gépet?” Gáspár atya, ez a magas testes ember, úgy fordult meg sarkán, hogy majd feldöntötte Aurélia nővért, s mielőtt otthagya, csak két szót vetett oda: „Nincs pénz!”

Képzelnék el Aurélia nővér meglepetését másnap reggel, amint két munkás jelentkezett a rendház ajtajánál, mondván, hogy jöttek beszerezni a léghűtő gépet. Gáspár atya, akiről azt mondták, hogy ő „az utolsó nagy patriarcha”, ismét bizonyította, hogy nem eszik a levest olyan forrón, mint ahogy tálalják, és hogy a kezére bízottak kényelme volt olyan fontos a számára, hogy valahonnan előkaparja a szükséges összeget.

Ez a finomlelkű, szenteletű pap megnyerte népe szívét azzal, hogy mindenkivel, mint egyénnel, személyesen törődött. Harminc esztendő alatt megmutatta, hogy szívén hordozza minden egyes híve sorsát. Halála, 1963. február 21-én, mély gyászba borította az egész egyházközséget. Nemcsak egy egyházat, de barátok közösségét, egy nagy családot hagyott hátra a Krisztusban, akik pásztorukat úgy szerették, mint apjukat, bátyjukat, fiúkat. Ő volt a családfő, a hívek nagy családjának a feje. A magyar ember számára egy kedves családtag elvesztése az az idő, amelyről a Zsoltáros énekel:

„A bajnak napján elrejt hajlékában,
megvéd sátrának oltalmában,
és biztos sziklára állít engem.”

A Szent István népe számára az egyházközség volt a kőszikla. Mint a múltban, most is a Szent István volt az a menedékhely, amelyet a gyász idején kerestek, hogy imádkozzanak Gáspár atya lelki üdvéért.

TELJESÍTMÉNYEK

Gáspár atya mindig kézben tartotta a gyeplőt, s az alkotás embere volt. Évről-évre a következők voltak teljesítményei:

- 1937 — az iskola megépítése
- 1940 — a rendház felállítása
- 1945 — új fűtőberendezés
- 1946 — az iskola renoválása
- 1947 — új padló a templomban
- 1948 — új padok és világosító berendezés
- 1949 — a kereszt-út új stációi
- 1950 — új plébánia
- 1952 — az iskola megnagyobbítása
- 1953 — tűz által megrongált templom újjáépítése
- 1958 — a szabadságharang felavatása

Az egyházi birtok gyarapítása mellett Gáspár atya egy annál még sokkal lényegesebb szolgálatot is elvégzett. Beleültette népe lelkébe azt, amit olyan sokszor elmondott: „Az Isten szerelméért, tiszteljétek és szeressétek egymást és az iskolátokat.”

Gáspár atya volt az, aki a Szent Istvánban tárt karokkal fogadta a magyar bevándorlóknak egy új hullámát, egy olyan korban, mikor más magyar egyházközségek az ország más részein már majdhogyan el nem felejtették nyelvüket és szokásaikat, s nem tudták új életre hívni hagyományait, hogy otthont teremtsenek a korai 50-es évek menekültjeinek, és az 56-os forradalom

szabadságharcosainak.

A Szent Istvánban ez nem volt probléma. Az egyházközség több mint 120 menekült családot fogadott be a forradalom után. Ez az esemény megmozgatta az amerikai magyarokat és új szeretet-munkára ösztönözte őket. A magyar családoknak ez az új generációja nemcsak szíveslátást talált Gáspár atyánál, hanem biztatót szót is: „Mit tehetünk értetek? Ha valamire szükségetek van, szóljatok!” Ez az igazi magyar vendégszeretet. Ma is ez a lelkület a Szent Istvánban: „Mit tehetünk, hogy otthon érezd magad?” Az utóbbi években ezt a vendégszeretetet kiterjesztettük olyan családok iránt is, akiknek nem amerikai-magyar a háttere. A Szent Istvánban mindenki számára van hely.

TOVÁBBI VÁLTOZÁSOK

A Szent István új pásztor, Dunay Antal tiszteendő úr, 1963 tavaszán érkezett. Dunay atya Magyarországon született, felsőbb tanulmányait Bécsben végezte, ott is szentelték fel 1939. július 9-én.

A Szent Istvánban töltött évei alatt Dunay atya, ez a kiváló pásztor, igazi értelmiségi ember, sok új fejleménynek volt kezdeményezője az egyházközségben.

Mikor a városi hatóságok az iskolaépület egyik részét lebontásra ítélték, s a tanítást nem lehetett félbeszakítani a renoválás ideje alatt, Dunay atya elintézte, hogy a gyermekeket ideiglenesen át helyezték a Magyar Református Egyházba, melynek pásztor, Dr. Komjáthy Aladár tiszteletes szívesen látta az apácákat, és a tanulók rendelkezésére bocsátotta a Kálvin termet.

Közben Dunay atya egy bizottságot nevezett ki, hogy az tgyen javaslatot az iskolában szükségessé vált átalakításokra. A javaslatok alapján egy tágabb lehetőséget nyújtó új szárny építése

Memories of days gone by are brought back by these pictures of the Safety Patrol, and a special Christmas program staged by the schoolchildren

indult meg. Az iskola építési alapjára gyűjtés indult meg, amely annyira sikeres volt, hogy fedezte a költségeket, melyeknek összege — az öreg épület renoválását is beleszámítva — \$398,000 volt.

Sajnos, Dunay atya egészsége romlani kezdett, s mielőtt minden új elgondolását valóra tudta volna váltani, le kellett lassulnia, míg 1977 júniusában a halál el nem ragadta.

John Cusack tisztelendő úr, aki hat évig volt káplán a Szent Istvánban, lett az adminisztrátor, s tudása legjavát adta, hogy folytassa Dunay atya munkáját az új pásztor, Török Béla tisztelendő úr megérkezéséig. Cusack atya jelenleg tábori lelkesítő minőségben szolgál az Egyesült Államok légierőjénél.

Török atya a Szent Istvánba való érkezése óta főként családlátogatással foglalkozik. Az a meggyőződése, hogy különösen egy nemzetiségi egyházban a személyi érintkezés a misszió lényege. Ez végtelenül fontos egy olyan nép számára, melynek az egyház 75 esztendőn keresztül a szeretet, a vigasz és az öröm forrása volt. Ahogy mindig lesz Szent István, úgy azért imádkozunk, hogy mindig legyen Szent István egyházközség is, hogy a hívek tisztességet hozzanak védőszentjük és az egyház nevére úgy, ahogy ezt hosszú éveken keresztül tették.

MAGYARORSZÁGI SZENT ISTVÁN

Magyarországon, melynek földje mindig nagy változások színtere volt, a kereszténység eredete nincs felderítve. Annyit tudunk, hogy a magyarok felvették a kereszténységet kb. a X. század vége felé. Szent István édesanyja keresztény volt, fia is felvette a keresztiséget, így Magyarország első keresztény királya lett.

Szent István kereszténnyé tette az országot. Tíz egyházmegyét alapított. Eredetileg tizenkettőre tervezte, de már kifogyott az időből. Kettő érsekség volt: Esztergom és Kalocsa — nyolc püspökség: Veszprém, Győr, Pécs, Vác, Eger, Marosvár-Csanád, Nagyvárad és Gyulafehérvár. Alapításuk 1001 és 1020 között történt. Az egyházmegyék területét arányos nagyságúra szabta ki: egy-egy egyházmegye területe 200-300 négyzetmérföld volt. A püspöki székhelyek kiválasztásánál két szempont játszott döntő szerepet: a hely védettsége és befogadóképessége. Így kerültek a püspökségek romjaikban még fennálló egykori római városokba vagy az avar és szláv világból származó földvárakba.

Szent István 968 körül született, 1038. augusztus 15-én, 70 éves korában meghalt 40 évi uralkodás után.

Szent István példáján felbuzdulva az 1030-as évektől kezdve szerzetesrendek alakultak Magyarországon. Nevezetesebbjei a bencések, a ciszterciták, a ferencesek és a dominikánusok. A jezsuiták ellenreformációs tevékenységükről voltak híresek a XVI. század második felétől kezdve. Így a mai napig Szent István hatása érezhető az egész világon.

VISSZANÉZVE

A következő esszé, élénk emlékei és a Szent István iskola lényegének izés meglátása miatt, ide nyomtatjuk a szerző, Pál Judith tanítónő és egyháztag engedélyével.

„AZ EMLÉKEZÉS CSARNOKAI”

„Magasztalván azt, ami elveszett,
Édessé válik az emlékezés.”

Shakespeare: „Minden jó, ha a vége jó”

Baltimore-i katekizmusok és „Utazások az angol nyelvben” jutnak eszembe... szülői értekezletek, diák-járőr gyűlések, májusi koronázások és a kereszt stációi, kongregációk és ministránsok... elmúlt idők emléke kísért, ahogy közelíték a Szent István Auditorium lépcsőjéhez.

Gondolataim kószálnak, körém tekerednek, emlékekkel átszöve visznek a múltba, s már észre se veszem, hogy eső szitál arcomra. A lépcső tetőjén megállok és visszanezdek. Mintha osztálytársaim hangját hallanám, ahogy a játszótérre hívnak. Képtelenség! Legtöbbjé már saját gyermekeit nevelgeti. Csak az eső permete játszik csalóka játékot szememmel.

Lassan megfordulok és belépek a nagyterembe. Előérzet borzong végig rajtam, ahogy benyitok. Lányok sötétkék egyenruhában, fiúk sötét nadrágban s keményített fehér ingben vigyázzban állnak és tisztelegnek a zászlók előtt. A színpadot mindig két zászló ékesítette: egy amerikai és egy magyar. Igen, ebben az iskolában még mindig van valami, ami más...

Kényelmetlen érzés vesz erőt rajtam. Fogom az ajtót és elbizonytalanodom, ahogy nézem a jelenetet. Ez az a nagyterem, ahol karácsonyi ünnepélyeinket tartottuk, meg a járőr-gyűléseket, meg a péntek délutáni egyházi-ének próbáinkat. Itt szorongtam sok kis társammal óvodai záróünnepélyünkön.

Elengedem az ajtót, s megtörlöm verejtékező tenyeremet. A becsapódó ajtó dörrenése visszhangot ver, megriadok. Akkor egy pici leányka szökdecsel oda, két kézre fogja kezem, s odavezet az óvó nénihez, ehhez a végtelen türelemmel megálldott, munkájának élő, örökké mosolygó asszonyhoz. A gyermekek figyelmesen ülnek, ahogy elmondja nekik Mary és a kisbárány történetét. Hirtelen megint 1957-ben vagyunk, és én figyelek az én óvó nénimre. S az a pici leányka is olyan ismerős.

Csoszogásra figyelek fel. Kis tétovázás, s eldöntöm, utána nézek a mozgolódás okának. A folyosón vagy negyvenegynéhány első elemista, két sorban, nagyság szerint felsorakozva. Az iskolai ápolónő rendelője felé tartanak. Magasabb lévén, ellátok a fejük fölött: szemvizsgáló táblákat olvasnak. Az én szememnek nincs szüksége vizsgálatra. Csak ott állok és figyelem őket, de ők nem vesznek rólam tudomást.

Indulok a lépcsőház felé, de valami történt: nincs lépcsőház, a folyosó folytatódik. Az iskola-épület megnőtt 1965 óta. Eszembe jut a nap, mi-

kor a patersoni püspök meglátogatta az egyházközséget, hogy felavassa az új szárnyat 1967-ben. Hajt a kíváncsiság, végigjárom a kétemeletes épületrészt. Négy osztálytermet találok benne. Ez már igen, ebben az új iskolában érdemes tanítani!

Sötét, bőruhás alak siet végig a folyosón, lépéseit a rózsafüzér alig hallható zizegése követi. Utánalépek, de eltűnik, egy szempillantás alatt beleolvad az előcsarnok egyik árnyas zugába. Álldogálok, próbálok összeszedni magam. Mélyet lélegzem, majd a karórámra nézek: ebédidő, annak mindig megvan az érdekessége.

Beállok az ebédlőterem ajtaja mögé, s az üvegen keresztül figyelem a gyermekeket. Legtöbbje élénk beszélgetéssel van elfoglalva. Néhányan elkésve a házfeladaton dolgoznak, egy-két apró fiú dobál csak papír-szipókákat az asztalon keresztül. A terem baloldalán a diákok egy csoportja a napi eseményeket tárgyalja egy fiatal világi tanítóval. Arrébb meg egy diák-járőr egy csemetét vezet kézenfogva, dörmgögvén neki, hogy most viszi ám — az igazgatóhoz!

Nem is tudom, meddig álldogálok ott az élettel nyüzsgő kép lenyűgöző hatása alatt. Megdörzsölöm a szemem, eltűnnek a színek. Távozás előtt még egyszer körül akarok nézni.

Meglepetéssel látom, hogy a tanteremajtók mind nyitva állnak. Az egyikben a gyermekek jámboran ismétlik az imádságot az első szent ál-

dozásra készülve. A másikban egy leány áll a padban és remegve mondja fel a munkarendet. A nyolcadikosok dokumentumfilmet néznek New Jersey államról. A hetedikesek az első pénteki liturgiára készítenek zászlót nagy buzgalommal. Az ötödik osztály ajtaja behajtva — az atya a bizonyítványokat osztja!

Szemem a hirdetőtáblára téved: az „Élet a jövőben” témára írt fogalmazvány-verseny díjnyertes munkái vannak kiállítva rajta. A dátum: 1974. Majd húsz évet utaztam az emlékezés csarnokai-ban.

Nem láttam a hatodik osztályt. De távolról egy ismerős hangot hallok, amint a „haiku” japán versformát és a balladákat magyarázza. Érzelmű hullám önt el, s futva küld a folyosón az osztályterem felé. Egy örökkévalóság, míg célhoz érek. De amint odaérek, a hang nincs többé, a gyerekek nincsenek többé, az ajtó zárva. Ereimben megáll a lüktetés.

Behúnyom a szemem, s megpróbálom újra élni azt, ami végleg elmerült az örökkévalóságban. Két évtized pergett le. Nincs többé melléképület a Harmadik utcán. A kedvesnővérek világi tanítóknak adták át helyüket. Az épület nőtt, a diákok száma csökkent — de a Szent István iskola holnap is azt teszi majd, amit tegnap tett: áldó szemmel nézi, amint gyermekek százai jönnek és mennek kapuin keresztül.

Cardinal Mindszenty, the aged and world-respected prelate, takes time to talk with one of God's "little ones" during his visit to our parish in 1974. Youngsters held a special program in celebration of the twentieth year of the Hungarian uprising, upper right. Kindergartners also participated in the event.

AMERICAN HUNGARIAN CITIZENS LEAGUE

21 New Schley Street, Garfield, New Jersey

Zoltan Simon – President

Gustav Deak – Chairman Of The Board

BIZUB FUNERAL HOME CORP.

Joseph T. Bizub, Founder (1900-1973)

Thomas J. Bizub, President – Manager

Isten Gazdag Aldasa Legyen A Jubilalo
Szent Istvan Romai Katholikus Magyar Hitkozseg
Vezetosegen Es Pasztoran. Oszinte Testveri Szivvel
Koszontjuk A Jubilalo Hitkozseget Es Annak Minden
Tagjat!

HUNGARIAN REFORMED CHURCH

220 Fourth Street, Passaic, N.J.

Reverend Zoltan Kiraly, Pastor

NEW JERSEY BANK, N. A.

Extends

CONGRATULATIONS

and

BEST WISHES

on the Occasion of your

SEVENTY-FIFTH ANNIVERSARY

In Memory Of

MARY H. (Nee Herzog) McMAHON

Died – December 22, 1976

By Husband

Gene McMahan

MR. AND MRS. JOSEPH PUSKAS

In Loving Memory Of
My Parents

Joseph J. Wachtler and Family

In Memory Of

JOHN NEUBAUER, SR.
ANNA NEUBAUER
JOHN NEUBAUER, JR., AND
HENRY BERGER, SR.

By Mrs. Anne Berger

In Loving Memory Of

STEVE HOLZLI – JANOS HOLZLI – MARY TOM HOLZLI
JOHN FRAST
CATHERINE GITTINGER FRAST

From Wife and Daughter
Rozalia (Frast) Holzli

IN MEMORIAM

From Wolkensdorfer Family

In Memory Of
MY MOTHER, MRS. JOHN WUTCH

By Julia P. Wutch

MR. AND MRS. F. BRUGOS

MARGARET AND JAMES DOHANYOS

MR. AND MRS. GEORGE GRIFFOUL AND FAMILY

Koczan Ferenc Es Csaladja
Felesegem Terez
Gyermekeink
Jozsef Es Maria Batari Laszlone
Valosag Lesz Minden Remeny,
Sa Fajdalombol Honremeny

FRANK NEMETH, SR.

MR. AND MRS. FRANK PAPP

ST. STEPHEN'S ENGLISH ROSARY SOCIETY

For All Occasions

796-2199

KLEIN'S
Catering Service

Full Course Dinners – Picnics And Outings

Hot And Cold Buffets – Cocktail Parties

722-724 Boulevard

Elmwood Park, New Jersey 07407

In Memory of
JOHN J. AND JULIA FECZER
By the Feczer Family

MRS. MARY MUHR

In Memory Of
MICHAEL ANDERSON
By Elizabeth (Viszoki) Anderson

In Memory Of
GEORGE KOVACS
Family Of Mr. And Mrs. John L. Bresnowitz
And Beloved Wife Theresa Kovacs

In Memory Of
THE GASPAR FAMILY
By Mrs. Esther Gaspar

In Memory Of
MARGARET AND THOMAS LANG
From Jane And Benjamin Kopacz

In Memory Of
Our Legendary Pastor
FATHER JANOS GASPAR
The Lippoczy Family

IN MEMORY OF MY LATE SON, SP.5 MARK J. STEPHANAC
Killed In V.N. September 14, 1969
ALSO IN MEMORY OF MY LATE HUSBAND MATTHEW A. STEPHANAC
Deceased August 25, 1977
By Kathryn Stephanac

In Memory Of
PAUL AND ELIZABETH (NEE FOGAS) SZARVAS
By Loving Children

In Memory Of
ALEXANDER AND ROSE (VARGA) TOTH
By Mr. and Mrs. Stephen Toth

In Memory Of
JOSEPH VISZOKI
By Julia Vizoki And Family

PAUL AND ROSE BACSARDI

THE DOYCHAKS – ANDREW, ELSIE AND DENISE

ANTON EINHOLZ AND MOTHER MARIA EINHOLZ

JULIA HARTWICK

MARTON AND ILONA HORVATH

CONGRATULATIONS ON THIS JOYOUS OCCASION
With Fondest Recollections of Devoted
Priests, Pastors, And Dedicated Sisters
Tony And Ethel Jaskot

MR. AND MRS. JOSEPH KRIZOVSKY

KAROLY LASZLO AND AGNES

MR. AND MRS. LOUIS POLONKAY, SR.

ROSOL-DUL AMERICAN LEGION POST NO. 359 AND AUXILIARY WOMEN

50-52 Third Street

Passaic, New Jersey 07055

President
Stella Szewczyk

Commander
Joseph Ruda

MISS IRENE O. SOMMERS AND JOSEPH G. SOMMERS

CONGRATULATIONS
And
God Bless The Hungarian Peoples
Steven And Theresa Stanka

CONGRATULATIONS AND BEST WISHES
Joseph And Anna Szilasie

---

(201) 473-5246

PHILIP E. SIKORA & SONS
Religious Art – Books – Church Supplies
147 Market Street Passaic, New Jersey 07055

BEST WISHES
Mayor Robert C. Hare
City Of Passaic, New Jersey
City Hall 471-3300 Passaic, New Jersey 07055

CONGRATULATIONS AND BEST WISHES

John J. Labash & Sons, Inc.
40 Monroe Street
Passaic, New Jersey 07055

HUNGARIAN PASTRY SHOP

163 Market Street
Passaic, New Jersey
779-0023

JULIA HORVATH

In Memory Of
Our Spiritual Directors
REV. JOHN GASPAR
REV. ANTAL DUNAY
The St. Stephen's Holy Name Society
(Hungarian Branch)

Best Wishes
FREEHOLDER JOE BUBBA

MR. AND MRS. STEPHEN L. SOMMERS

Benefactor Memorials

In Memory Of

By

"Pannonia Sacra" 1892-1975

Derka Lorand Es Maria

Ferjem, Dr. Nagy Sandor Emlekere

Mrs. Emerencia Nagy

Mr. John Reichardt

Mrs. Margaret Reichardt and Daughter Lillian

Jozsef Cardinal Mindszenty

Szent Istvan Enekkar

Stephen and Theresa Takacs (Founders)

Mr. and Mrs. Victor Martinez

John and Katalin Szuna
Stephen and Therese Takacs

Alexander and Helen Szuna

Business Benefactors

Frank's Cleaners and Tailors
186 Main Avenue, Passaic, New Jersey 07055
473-1947

Walter A. Moskal — Printer
779-0583   Res.: 777-9520
112 Passaic Street, Passaic, New Jersey 07055

Officers and Members
PEREZ COUNCIL 262
Knights of Columbus — Passaic

Emil Olszowy
New Jersey Legislature
General Assembly

Benefactors

Elvira, Laszlo Es Kati Abonyi
The Andreanszky, Kovarcz,
and Imranyi Families
Mr. and Mrs. Francis Babitz
Mrs. Mary Bajo and Family
John and Margaret Bakonyi
Mr. and Mrs. Steve Barany
The Batosh Family
Mrs. Helen Bernat
Marian C. Bizub
John and Margaret Bognar

Mr. and Mrs. Stephen Cooper
Mrs. Mary Cerny
Katie Cszaszar
Janos Dunai
Mr. and Mrs. Andrew Esik and Son
L. J. Eslinger and Family
Dennis Faber
Miss Julia Godla
Dr. and Mrs. Gonzales
Edward Halasz and Sons
Mr. and Mrs. Albert Hausler, Sr.

Boosters

Mrs. Joseph Andocsyne
Miss Marian Barton
Mrs. Joseph Barton
Mr. and Mrs. Roger Baran
and Family
Mrs. Mary Bauer
Veronica Baumgartner
Bea Benczedi
Mr. and Mrs. Stephen Celmer
Mr. and Mrs. Anthony Deak
Mr. and Mrs. Stephen Deli
Emily Eder
Mr. and Mrs. George Fett
Mr. and Mrs. Emil Galka
Mr. and Mrs. John Gbur
Mrs. Julia Gloss
Stephen Gyorgydeak
Irene Hudak
Mrs. Maria Koller
Emma Kovacs
Mr. and Mrs. Stefan Kovacs, Sr.
Rose Kudriczy
Mrs. Mary Luka
Ellen Macho
Mr. and Mrs. John Markovich
Barbara Mazzolani
Mary Medvessky
J. Merk
Elizabeth Molitoris
Mr. Thomas Nelson
Mr. and Mrs. James Pal
Anne Panyko
Miss Elizabeth Peci
Mrs. Elizabeth Phillips
Mr. and Mrs. Arpad Losonczy
The Ruggiero Family
Mrs. Mary Sabo
Anna Sattelberger
Katherine Schwartzinger
Mr. and Mrs. Joseph Staudinger
Mrs. Izabella Torok
Mrs. Margaret Troyak
Mr. and Mrs. John Tyburski
Bela Varga
Mrs. Anna Wagnecz
Mr. and Mrs. Frank Wasko
Charles and Helen Wilkofsky
Mr. and Mrs. E. Wright
Catherine and Mary Wurczinger

Benefactors

Mr. and Mrs. Max Haussler	Julius Schaeffer
Andrew and Helen Henyecz	Maria and Michael Schmidt
Jambor Pal Es Csaladja	Miss Helen Schwartzinger
Mrs. Andrew Juhasz	Schweighardt Istvan Es Csaladja
Dr. and Mrs. Emil J. Kakascik	Steven Schweighardt
Frank and Josephine Kaleta	Miss Vilma Soos
Mr. and Mrs. Bela Keresztes	Mr. and Mrs. James Sorce
Mrs. Pearl Kutches	Mr. and Mrs. George Strobel
Kormann Frigyes Es Csaladja	Steven and Maria Sudar
Mrs. Christina Kramer	Martin and Charles Suralik
Lendvai-Lintner Imre	Mrs. Lena Sylvester
Es Csaladja	Mr. and Mrs. Stephen Szecsody
Mr. Desider Marton	The Joseph Szewczyk Family
Mr. and Mrs. Juliua F. Miller	Mrs. Rose Takacs
Ernie Mondics	Mr. and Mrs. C. Tichacek and
Mr. and Mrs. Frank Mondics	Family
Mr. and Mrs. John Munkacsy	Mr. and Mrs. Robert Tomaskovic
Mrs. Elizabeth Nagy	Mr. and Mrs. Frank Torok
Mrs. Theresa Nanai	Ellen Toth
Helen Papcun	Mr. and Mrs. Leo Tysko
Louis Papp	Mrs. Garritt C. Van Dyk
Mrs. Caroline Peidl	Andrew Varga
The Pinter Family	The Vugrinecz Family
Mrs. J. Polonkay	Mrs. Stephen Wizler
Elizabeth Reisinger	Frank and Agnes Wurst
Mr. Kalman Reisinger	Mr. and Mrs. Michael Yanko
Mr. and Mrs. Joseph Rosta	Mr. and Mrs. John Zakopcsan
Mr. and Mrs. Eugene Sabyan	Mr. and Mrs. Frank Zurey
Mr. and Mrs. Albert Salzer	Mr. and Mrs. John Zechmeister

PATRON MEMORIAL

In Memory Of

My Beloved Husband, John
Joseph and Maria Suralik (Founders)

By

Maria Kalman
Mr. and Mrs. Victor Martinez

Business Patrons

Center Savings and Loan Assoc. of Clifton
295 Clifton Avenue, Clifton, New Jersey 07011
Henry Pikaard, President

Joe's Service
209 Palisade Avenue
Garfield, New Jersey – 478-7032

Dubnoff & Ratner, Inc.
135 President Street
Passaic, New Jersey 07055

Compliments of a Friend
Spencer Savings & Loan Assn.
34 Outwater Lane
Garfield, New Jersey 07026

Compliments
Galler Seven-Up Bottling Co.
Hackensack, New Jersey 489-6600

Whooppee Soda Works
Bottlers of High Grade Beverages
Distributors of Beer – 340-0440

Patrons

Mrs. Catherine Andrea	Rose Markert
Mr. and Mrs. Jacobus Aanstoots	Mr. and Mrs. Patrick McKenny
Mr. and Mrs. Arthur Barillo and Family	Ronald Polonkay
Helen Bayus	Alexander Radichevich and Family
Mr. and Mrs. Louis Bernath and Family	Joseph Ragyak and Family
Mr. and Mrs. Steven Biro	Mrs. J. Reichardt and Sigmund Prokop
"BOO – PA"	Mrs. Margaret Reichardt and daughter Lillian
Mr. and Mrs. Michael A. Bovitz	Mr. and Mrs. Joseph Ruppert
Mr. and Mrs. J. Breznovits	Mr. and Mrs. John Salamon
Joseph Csizmadia	Margaret Sannik
Mrs. Joseph Farkas	Mrs. Elizabeth Seitz
Mrs. Rose Farkas	Mr. and Mrs. Carl Shortman and Family
Mr. and Mrs. E. Fornal	Mr. and Mrs. Albert Siklosi
Freeholder Louise Friedman Passaic County	Mrs. Maria Sovany
Mrs. Lucy Gross	Mr. Charles Szendrei
Mrs. Stephen Homolya	Joseph A. Szep
Mr. and Mrs. William Hudak	The Cardinal Mindszenty Study Club
Mr. and Mrs. Paul F. Jambor	John Terr
Joseph and Mary Kirsteuer	Mr. and Mrs. Anthony Tylutki
Vito and Peggy Legrotagle	Bela and Aranka Vasuta
Ilona Lendvai Lintner	Mr. and Mrs. Emil Yozsa
Rudy Lorincz	

Eredeti kiadás: 1978.

REPRINT EDITION

A digitális változat 2015-ben készült.

Készítette: Rev. Vas László

Digitális utómunka és internetváltozat: Dudás Róbert Gyula